

and Innovation, University of Glamorgan, UK with CM International University, 2012b. research report.

16. —. 2012c. JPI Cultural Heritage and Global Change. Futures Literacy Scenarios Workshop: The Future of Cultural Heritage Research. A workshop to support the development of the Strategic Research Agenda. Paris : Centre for Research in Futures and Innovation, University of Glamorgan, UK with CM International University, 2012c. scientific report.

17. Seebohm, Thomas. 2004. Hermeneutics. Method and Methodology. Contributions to Phenomenology, Vol. 50. s.l. : Springer, 2004. s. 272. ISBN 978-1-4020-2618-8.

18. Wengraf, Tom. 2001. Qualitative Research Interviewing: Biographic Narratives and Semistructured Methods. London : SAGE, 2001. ISBN 08039 7501 5.

УДК 378.147.

ФОРМУВАННЯ КРОС-КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ-АГРАРІЇВ ШЛЯХОМ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО АГРАРНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

О.С. Резунова, кандидат педагогічних наук

В статті розкривається необхідність забезпечення підготовки викладачів аграрних ВНЗ до формування в студентів крос-культурної компетентності. Описано форми та методи підвищення професійної компетентності викладача вищого аграрного навчального закладу необхідні для формування крос-культурної компетентності майбутніх економістів-аграріїв.

Професійна компетентність викладача, крос-культурна компетентність, викладач вищого аграрного навчального закладу.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Характерною ознакою сучасного етапу розвитку суспільства в умовах глобалізації є інтеграційні процеси, орієнтовані на створення широкого спектру міжкультурної взаємодії людини. В результаті взаємопроникнення різних культур зростає мобільність населення, розширюються сфери його життєдіяльності та зайнятості, виникає потреба у встановленні особистих та ділових контактів з зарубіжними партнерами, що неодмінно призводить до виникнення єдиних економічних, релігійних, політичних, освітніх та інших комунікативних просторів.

Особистість викладача, його ціннісні орієнтації, науковий, психолого-педагогічний та методичний рівні є вирішальним чинником у підготовці висококваліфікованих спеціалістів. Відповідно до нової

© О.С. Резунова, 2014

філософії освіти викладач вищої школи в сучасних соціокультурних умовах розглядається як носій не тільки професійного, а й культурного досвіду.

Необхідність забезпечення підготовки викладачів аграрних ВНЗ до формування в студентів крос-культурної компетентності зумовлена кількома причинами:

– по-перше, активізація навчального процесу в аграрному ВНЗ з метою формування крос-культурної компетентності вимагає підвищення педагогічної майстерності викладачів, забезпечення розвитку їхнього рівня міжкультурних комунікативних умінь;

– по-друге, оскільки у вищому навчальному закладі викладач вільний у виборі технологій навчання, організації навчання, форм, методів і засобів навчання в студентських групах, необхідно озброїти його відповідними методичними знаннями для підготовки майбутніх фахівців-економістів з високим рівнем сформованості крос-культурної компетентності. Принциповим у цьому питанні є вміння вибору викладачем тих методів і прийомів, які формують у майбутніх економістів-аграріїв якості, потрібні для засвоєння певних умінь і навичок міжкультурного спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз філософської, психологічної та педагогічної літератури з проблем професійного розвитку викладача вищої школи, становлення його професійної компетентності засвідчує, що досліджуються різні аспекти зазначеної проблеми: теорія культури та культурної діяльності (О. Арнольд, В. Давидович, Л. Коган, Е. Маркарян, О. Ханова та ін.); сутність та особливості педагогічної майстерності (І. Зязюн, Н. Кузьміна, В. Моляко, Т. Сущенко, Н. Тарасевич, І. Харламов та ін.); духовний розвиток особистості (Г. Балл, І. Бех, П. Щербань, Ж. Юзвак та ін.). В той же час науковці в галузі соціології, культурології, психології, лінгвістики, філософії, економіки – виявляють підвищений інтерес до крос-культурних аспектів компетентності, зокрема: труднощі у спілкуванні між представниками різних культур (Дж. Беррі, Р. Бреслін, Р. Льюїс, Д. Мацумото, Г. Тріандіс, Е. Холл, Г. Хофстеде), формування соціокультурної компетентності (С. Александрова, Л. Боровиков, Д. Данилова, А. Купавська, С. Тер-Мінасова та ін.); формування окремих аспектів професійної іншомовної компетентності (О. Артемьєва, І. Бахов, О. Биконя, Р. Гришкова, С. Ніколаєва); дослідження рівнів готовності до професійної діяльності, пов'язаної з міжкультурною комунікацією (О. Баглай, А. Бондар, П. Сисоєв, О. Юдіна та ін.).

Мета статті – розглянути форми та методи підвищення професійної компетентності викладача вищого аграрного навчального закладу необхідні для формування крос-культурної компетентності майбутніх економістів-аграріїв.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку освіти вищому навчальному закладу потрібен викладач, здатний до саморозвитку, спроможний адекватно реагувати на педагогічні ситуації, який відкритий для рівноправного спілкування зі студентами й

прагне до постійного набуття нових знань, умінь та навичок і їх творчої реалізації в професійній діяльності.

Цими аспектами визначається розробка науково-методичного й організаційного забезпечення підготовки викладачів аграрних вищих навчальних закладів до формування в майбутніх економістів крос-культурної компетентності. Для цього визначили такі засоби підвищення рівня готовності викладачів до педагогічного впливу на студентів із зазначеною метою:

- науково-методичний семінар;
- курси англійської мови (підготовка до участі в міжнародних проектах);
- методична діяльність у складі творчої групи;
- тренінги;
- участь у міжнародних проектах;
- вивчення передового педагогічного досвіду, пов'язаного з формуванням крос-культурної компетентності;
- проведення занять міждисциплінарного характеру;
- науково-методична діяльність у співпраці із зарубіжними колегами (участь у міжнародних конференціях, симпозіумах, «круглих столах»);
- самоосвіта.

Активна педагогічна практика надає викладачам можливість відразу застосовувати отримані під час участі у вищевказаних заходах знання, уміння й навички в навчально-виховному процесі.

Одним із засобів підготовки викладачів до формування в студентів крос-культурної компетентності обрали науково-методичний семінар «Міжкультурне спілкування». На основі одержаних нами результатів анкетування й тестування було визначено мету семінару – формування установки викладачів на міжкультурне ділове спілкування. У цьому контексті вважали доцільним розвиток здатності створювати на заняттях атмосферу довіри, розуміння, толерантності й емпатії. Особливу увагу приділяли орієнтації викладачів на підтримку навіть найменших досягнень студентів та поведження з помилками, визнання права на помилку й надання необхідної допомоги.

Науково-методичний семінар «Міжкультурне спілкування» був спрямований на заохочення викладачів аграрних ВНЗ до формування в студентів таких умінь та навичок міжкультурного ділового спілкування:

- поведінкової культури (вміння поводити себе доброзичливо, толерантно, з повагою до людської гідності й поведінкових традицій людей інших культур);
- розвиток комунікативної культури (вміння логічно, точно й доречно висловлюватися з огляду на традиції інокультурних партнерів; ставити запитання; реагувати на відповіді співбесідника тощо);
- розвиток культури використання мовних засобів (вміння правильно використовувати та розуміти невербальні засоби спілкування,

правильність використання інтонації, гнучкості, темпу мовлення, проявів емоцій, міміки, пантоміміки з огляду на інокультурних партнерів).

Для проведення експериментальної роботи з викладачами використали можливості, які відкрилися у зв'язку з участю Дніпропетровського державного аграрного університету в проекті Європейської комісії TEMPUS (Trans-European Mobility Program for University Studies). Ця програма націлена на вдосконалення системи вищої освіти (в тому числі аграрної) у країнах-партнерах на основі збалансованої співпраці з навчальними закладами країн – членів Європейського Союзу. Головне призначення програми – транс'європейська мобільність у сфері університетської освіти. Керівництво програмою здійснює Генеральна дирекція з освіти та культури (Брюссель, Бельгія). Технічну підтримку програми забезпечує Департамент TEMPUS-ERASMUS MUNDUS Європейського фонду освіти (Турин, Італія).

Діяльність програми TEMPUS пов'язана з наданням грантів на освітні проекти трьох видів: спільні європейські проекти, структурні та додаткові заходи, індивідуальні гранти на мобільність. Фінансування проектів здійснюється за допомогою надання грантів університетам-учасникам (членам консорціуму) на 2 або 3 роки.

Проект, у якому брали участь викладачі, задіяні в педагогічному експерименті, передбачав:

- стажування викладачів у найпотужніших університетах Європи з метою підготовки нових навчальних курсів;
- придбання комп'ютерної та офісної техніки;
- придбання навчальної літератури, передплату періодичних видань;
- публікацію наукових, навчально-методичних матеріалів;
- проведення міжнародних конференцій, семінарів, «круглих столів» за участю іноземних науковців і фахівців;
- інтенсивну мовну підготовку українських викладачів.

Набутий досвід у період стажування та навчання за кордоном сприяв підвищенню загального професійного рівня й викладачів, і майбутніх економістів у галузі сільськогосподарського виробництва, розширенню їх кругозору, покращенню мовної практики, удосконаленню крос-культурної компетентності й навичок творчого підходу до вирішення різних питань. Крім того, він надав можливість підготовки матеріалів для дипломних і дисертаційних робіт та захисту їх англійською мовою, упровадження нових ідей у період становлення й розвитку ринкових відносин у сільському господарстві нашої країни.

Ефективними формами підвищення професійної компетентності та формування крос-культурної компетентності викладачів стала курсова перепідготовка. У рамках проекту TEMPUS (Trans-European Mobility Program for University Studies) нами була розроблена програма курсів, основна мета яких – підвищення мовної підготовки та формування міжкультурної компетентності.

Для того, щоб надати викладачам можливість взяти участь у вказаному вище проєкті й реалізувати в його рамках власні наукові прагнення, а також набути досвіду міжкультурного спілкування, підвищити рівень власної крос-культурної компетентності з подальшим педагогічним впливом на її формування в майбутніх економістів, запропонували їм навчатися на курсах «Англійська мова – мова міжнародного спілкування».

Крім участі в міжнародних проєктах, плідним засобом підготовки викладачів до формування крос-культурної компетентності майбутніх економістів у нашому дослідженні стали: відвідування лекцій, які проводяться представниками інших країн; участь у міжнародних конференціях; керівництво зарубіжними стажуваннями і практикою студентів.

Висновок. Усвідомлення викладацьким складом вищих аграрних навчальних закладів потреби суспільства в підготовці фахівців з урахуванням необхідності формування в них крос-культурної компетентності є одним із вагомих резервів підвищення ефективності їхньої підготовки. Реалізувати цей потенціал здатні тільки викладачі з високим рівнем професійно-педагогічної підготовки; умінням грамотно й відповідально вирішувати педагогічні завдання, які виникають у процесі формування крос-культурної компетентності майбутніх економістів; використовувати широку палітру методів, прийомів і засобів як для вирішення поточних педагогічних завдань, так і для досягнення кінцевої мети – підготовки висококваліфікованого, конкурентоспроможного на ринку праці економіста аграрного профілю, здатного задовольнити потреби суспільства й самореалізуватися в професійній діяльності, зокрема, у ситуаціях, пов'язаних із міжкультурною взаємодією.

Список літератури

1. Бех І.Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч.посіб. / І.Д. Бех. - К. : Академвидав, 2012. – 256 с.
2. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, та ін.; За ред. І. А. Зязюна. — К.: Вища шк., 1997. — 349 с.
3. Садохин А.П. Межкультурная коммуникация / А.П. Садохин. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 286 с.
4. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация : учеб. пособ. / С.Г. Тер-Минасова. – М. : Слово/Slovo, 2000. – 624 с.

В статье раскрывается необходимость обеспечения подготовки преподавателей аграрных вузов к формированию у студентов кросс-культурной компетентности. Описываются формы и методы повышения профессиональной компетентности преподавателя высшего аграрного учебного заведения, которые необходимы для формирования кросс-культурной компетентности будущих экономистов-аграриев.

Профессиональная компетентность преподавателя, кросс-культурная компетентность, преподаватель высшего аграрного учебного заведения.

The paper proves the need of agrarian teachers training to form students cross-cultural competence. The need has several reasons: first, activation of the educational process in the agricultural universities in order to develop cross-cultural